

Outi Alanko-Kahiluoto vihr

Kirjallinen kysymys opintolainan ottamisesta huomioon opiskelijoiden asumistukea myönnettäessä

Eduskunnan puhemiehelle

Opiskelijoiden yhteiskunnalta saama tuki koostuu ensi syksystä lähtien opintorahasta, opintolainan valtiontakauksesta ja yleisestä asumistuesta.

Valtiovarainministeriön kannustinloukkutyöryhmä jätti loppuraporttinsa 3.3.2017 hallituksen puoliväliriihen päätöksentekoa varten. Loppuraportin toimenpidekohdassa kymmenen lausutaan opiskelijoiden asumistuesta seuraavaa:

"Yleisestä asumistuesta tullaan korvaamaan myös opiskelijoiden asuminen. Työllisyyden kannalta opiskelijoiden nopea valmistuminen on toivottavaa. Työryhmän mukaan opiskelijoiden asumistukisiirron vaikutuksia asuntomarkkinoihin, opiskelijoiden kannustimiin sekä asumistuen menojen kehitykseen tulee seurata. Työryhmä on tarkastellut myös mallia, jossa opintolainaa otettaisiin täysimääräisenä huomioon asumistukeen vaikuttavana tulona. Tällöin opiskelijoilla olisi hieman suurempi kannustin olla tekemättä töitä opintojen aikana ja keskittyä opintoihin."

Opintolainan ottaminen huomioon asumistukeen täysimääräisesti vaikuttavana tulona kiristäisi asumistuen ehtoja ja heikentäisi erityisesti sellaisten opiskelijoiden toimeentuloa, jotka eivät halua tai eivät työllistymisen epävarmuuden vuoksi uskalla nostaa opintolainaa. Nämä opiskelijat ajautuisivat opiskelun sijasta hakemaan töitä ja työskentelemään nykyistä enemmän eli toimimaan juuri kannustinloukkuraportin tavoitteiden vastaisesti. Opintolainan nostamiseen suhtautuvat tutkimusten mukaan kielteisimmin ne opiskelijat, joiden sosioekonominen tausta on keskivertoa matalampi. Opintolainan nostamista karsastavat myös opiskelijat, jotka ovat epävarmoja opintojen jälkeisestä työllistymisestään. Erityisesti tämä koskee humanististen alojen ja taidealojen opiskelijoita. Kannustinloukkutyöryhmän esitystä pitäisi siksi tarkastella myös koulutuspoliittisesta näkökulmasta.

Yleisen asumistuen peruseriaate on tukea pienituloisia ihmisiä asumisen kuluissa. Lukemalla opintolainaa osaksi asumistukituloa hallitus heikentäisi juuri kaikkein heikoimmassa asemassa olevien opiskelijaryhmien, kuten perheellisten opiskelijoiden, toimeentuloa. Kannustinloukkutyöryhmän esitys lisäisi opiskelijoiden pienituloisuusastetta yli 5 % saadakseen aikaan käyttäytymisvaikutuksia, joiden toteutumisesta työryhmällä ei ole minkäänlaista varmuutta. Kyseessä on puhdas valtiontalouden säästöesitys, joka leikkaisi yhdeltä köyhimmistä väestöryhmistä peräti 80—200 euroa kuukaudessa. Tämä muutos asumistuen myöntämisen ehdoissa olisi osalle opiskelijoista jopa suurempi kuin elokuussa voimaan tuleva, merkittävän suurena pidettävä pienen-

Kirjallinen kysymys KK 68/2017 vp

nys opintorahan tasoon. 58 % opiskelijoista käyttää tälläkin hetkellä yli puolet käytettävissä olevista kuukausituloistaan asumiseen.

Lainsäädännön arviointineuvosto on toistuvasti huomauttanut hallitusta siitä, että hallitus ei arvioi lainsäädännön tulonjakovaikutuksia eri ihmisryhmiin. Opintolainan huomioiminen asumistuessa eriarvoistaisi opiskelijoita. Varakkaiden perheiden lapset voivat usein asua vanhempiensa ostamassa asunnossa tai saavat asumiseensa tukea vanhemmiltaan. Heille opintolainan tai asumistuen nostaminen ei ole samanlainen välttämättömyys kuin muille opiskelijoille. Jos opintotukileikkausten lisäksi asumistuen tasoa heikennettäisiin näin merkittäväällä tavalla, kohdistuisivat näiden valtavien leikkausten vaikutukset erityisen merkittävästi sellaisten opiskelijoiden arkeen, jotka eivät saa vanhemmiltaan tai läheisiltään taloudellista tukea. Taloudellinen epävarmuus myös lisää usein opiskelijan henkistä kuormitusta, ja psyykkiset ongelmat voivat kasautuessaan johtaa opintoajan venymiseen, jolloin opiskelija ei saa edes opintolainahyvityksen tuomaa hyötyä. Tämä syventää yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja varallisuuden eriarvoista jakautumista. Opintolainan huomioon ottaminen asumistukitulossa asettaisi opiskelijat myös eriarvoiseen asemaan muihin tukea tarvitseviin pienituloisiin nähden.

Tilastot eivät tue hallituksen tavoitetta siitä, että opiskelijoiden työtuntien vähentäminen siirtäisi samat tunnit opiskelutunneiksi. Vaikka opiskeluaajat voivat osalla opiskelijoista pidentyä työssäkäynnin takia ja suomalaiset opiskelijat opiskelevat kansainvälisesti verrattuna pitkään, koulutusta vastaavan työn löytäminen on meillä paljon nopeampaa. Yli puolet opiskeluaikana töissä käyvistä opiskelijoista tekee tosiasiaansa oman alansa työtä. Työssä ei siis käydä pelkästään toimeentulon lisäämiseksi, vaan myös oman työuran edistämiseksi.

Opintolainan huomioimiselle asumistuessa on vaikea löytää taloudellisia tai yhteiskunnallisia perusteita. Opiskelijoiden työssäkäynnin vähentäminen ei myöskään sisälly hallitusohjelmaan, eikä se ilmeisesti ole hallituspuolueiden suoranainen tavoite. Lisäksi on myönnettävä, että vaikka hallitus tavoittelisi opiskelijoiden työssäkäynnin vähentämistä, toimeentulon heikentäminen toimii lähinnä vastakkaiseen suuntaan, eli se lisää opiskelijoiden työssäkäyntiä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus aikeissa valmistella kevään puoliväliriiheen kannustinloukkutyöryhmän esille nostamaa mallia opintolainan huomioimisesta opiskelijoiden asumistuessa ja

aikooko hallitus tarkastella kannustinloukkutyöryhmän esityksiä tulonjaon, eriarvoisuuden ja koulutuspolitiikan näkökulmasta ja teettää asianmukaiset vaikutusarviointit jo ennen lakiesitysten kirjoittamista ja tuomista eduskuntaan?

Helsingissä 7.3.2017

Outi Alanko-Kahiluoto vihr